

CONSTANȚA

APARE DUMINICA

20 bani numărul 20

Administrația: Strada Mircea cel Mare No. 33

Abonamentul 10 lei pe an

CONGRES POLITIC

Colecția ziarului nostru e mar-toră că nici cînd, de 11 ani de cînd «Constanța» apare, n'am deviat de la programul ce ne-am impus prin chiar numărul întîiu al foaiei: *de a ne ocupa numai de interesele dobrogene*; lăsînd politica mare și de partid celor ce au dreptul și putința de a se ocupa de interesele generale ale țării, fiind-că au și răspunderea lucrurilor.

Pe dobrogeni, fără drepturi politice, nu i-a preocupat și nu e dat să-i preocupe de cît cestiunile de ordin local. Dacă, în numele lor, ne-am permis a discuta adese ori dispozițiunile venite de sus, ca de la unul din guvernele diferitelor regimuri ce s'au succedat la cîrma țării, de un sfert de secol încoace, ne-am ferit tot-d'auna de a eși din sfera de acțiune dobrogeană, de a păși peste linia de conduită convenită între cei ce am hotărît înființarea acestui ziar, cu toată simpatia știută ce personal lega pe directorul foaiei de unul din grupurile politice din țară.

În schimb, să o mărturisim sincer, n'am fost mai de loc stingheriți în acțiunea noastră, în luptele, cîte o dată destul de accerbe, ce am purtat contra unor cîrmuitori, nu importă ai cărui regim. Succesele ce am avut ar fi o dovadă, fie constatată în treacăt, că presa își poate urmări menirea în stat și sub un regim de presă mai puțin.... ideal de cît acel de peste Dunăre.

Dar, dacă nu ne-am amestecat

în politica militantă, în luptele de partid, de care e cuprinsă, pînă la cea mai de pe urmă coloană, toată ziaristica din țară, aceasta nu ne-a împedat de a fi spus din cînd în cînd aprecierile noastre, pe cît am putut mai judicioase, asupra diferitelor manifestațiuni politice ce s'au petrecut în capitala țării.

E cazul acum să vorbim de un congres politic al conservatorilor tineri și junimiști, cum li s'a zis și altă dată, ce va avea în curînd loc la București.

Se știe, conservatorii sunt împărțiți în două tabere: unii partizanii ai ultimului guvern conservator prezidat de d-l P. P. Carp, și alții, cari au răsturnat acest guvern la 12 Februarie anul trecut, sub conducerea fostului prim-ministru d-l Gh. G. Cantacuzino.

Junimiștii de altă dată, fuzionați la 8 Iulie 1900 cu elementele sincere dimprejurul energicului patriot N. Gr. Filipescu, au intrat acum pe o cale politică mai practică; voesc să se revază în public și să-și numere proseliții noi cari le împărtășese vederile și aderă la programul lor politic. În acest scop au convocat congresul ce se va ține la 23 și 24 curent.

De sigur că nici conservatorii bătrîni nu vor rămînea în urmă,—dovedid fiind, că zilele onomastice, ale șefilor acestei grupări, sunt rău alese pentru numărătoarea și strîngerea rîndurilor partizanilor, în vederea alegerilor comunale ce se apropie.—De sigur nici liberalii nu vor rămînea mai pe jos.

Nu știm, și chiar dacă am ști, nu poate interesa pe dobrogeni,

de cum se va petrece acest congres, dar îl lăudăm și l'am lăuda din partea ori-cărui partid; fiind-că e absolut necesar ca țara să știe în mod desehis ce gîndesc conducătorii partidelor politice în fața problemelor grele, economice și sociale, ce stau actualmente înaintea viitorului ei.

D-l Carp, în înaltele sale concepțiuni economico-politice, va spune țării, cu francheta ce-l caracteriză, ceea ce gruparea d-sale de oameni luminați a gîndit și hotărît pentru îndreptarea situațiunei financiare mai întîiu, și după ce va fi asigurat mijloacele, pe care nu le-a prea cultivat pînă acum prin care reformele se pot realiza va arăta drumul de urmat, spre abaterea pericolului unui dezastru, după cum a făcut-o și în anul 1888, cu calamitatea agiului.

Din parte-ne, facem toate urările noastre pentru reușita acestui congres al partidului ai cărui foști miniștri în guvernele conservatoare precedente, au dorit și făcut relativ cel mai mult bine Dobrogei: punînd în județul nostru ordine spornică în prestațiile de drumuri; complectînd șoseaua națională spre Tulcea și Caraomor; hotărînd o linie ferată spre Tulcea; făcînd începutul împăduririi perimetrelor comunale; hotărînd cursele de cai și expoziția de animale de la Anadolchioi; înființînd satele romînești de pe granița bulgară; împroprietărînd pe țărani pe 25 hectare teren de cultură și punînd ordine în vînzări de terene numai la cultivatori.

Redacția

ȘOSELE DOBROGENE

Ne aducem aminte de timpul zorului șoselelor, dela începutul campaniei în județul Tulcea, când țeranii din comuna Meidankioi, d. es. prestați câte 40 zile, în locul celor cincă, prevăzute de lege, spre a face șoseaua ce ducea, peste munte, la Niculițel. Zilele au fost destul de grele pentru locuitorii — e drept pe atunci țeranii nu plăteau mai nimic pentru pământ, lemne — doi lei pe an — dar acele zile s'au uitat, și locuitorii să folosească astăzi de munca lor escisivă de pe atunci.

S'au făcut multe drumuri în județul vecin, peste 500 kilometri date în circulație, și mai tot atâtea traseuri făcute și începute.

Din nenorocire nu putem dice același lucru și în privința acestor traseuri, în fiesarea cărora administrația județiană s'a lăsat să fie destul de influențată.

Dar această influențare pare a fi generală, peste tot locul; de aceea am dis într'unul din numerele noastre trecute, că proiectul de a se unifica, în mâinile inginerilor statului, lucrările de șosele județiene și vicinale, ar fi foarte nimerit a se încerca în Dobrogea, unde această reformă ni se pare pasibilă până la așteptatul proiect de lege ministerial.

Să dovedim această necesitate cu un cas ce se petrece acum, fără a mai vorbi de alte traseuri în privința cărora discuțiunea ar fi fără folos.

S'a proiectat traseul *Sarighiol* (de pădure) — *Chirișlic*, prin Râmnicu de Sus și de jos, pendinți de comuna Tocsof, și de la Chirișlic, negreșit la Pazarlia, spre Medgidie, în județul nostru.

Linia Sarighiol-Chirișlic, la care lucrează acum toți locuitorii din Nordul plășei Babadagh, e absolut nenaturală și n'are de cât meritul că trece prin mijlocul moșiei d-lui Președinte al Consiliului județian din Tulcea, după cum șoseaua de la Casapchioi—Caranasuf—Duingii, *cărnită* spre Tari-Verde—Cogelac, în loc să urmeze linia Traian—Gargalac spre Constanța. s'a făcut sub influența u-

nui alt fost Președinte al Consiliului județian reposatul C. I. Davidoglu.

Punctul de plecare al acestui traseu, *Sarighiol*, n'are nici în dreapta șoselei Beidaut—Casimcea, pe care cade oblic, nici în stânga acestei șosele, nici în spatele său, spre pădure, nici un sat pe care să'l deservească; și apoi, traseul se infundă la Chirișlic, de unde e imposibil să iasă la șoseaua națională de la Tulcea spre Constanța, unde se scurg produsele satului Sarighiol.

De ce nu s'a făcut traseul încaltea spre Cogelac, aproape orașel, cu reședință de companie, jandarmii, oficiu telegrafo-postal și târg săptămânal, *pe unde Sarighioleni fac actualmente drumul spre Constanța?*

Acest drum n'are absolut nici o noimă; el nu poate servi de cât proprietarilor mari de la Sarighiol și numai ca cestie de plimbare, afară dacă se intenționează legarea lui cu Medgidia; ca acest oraș să devie centru de desfacerea produselor agricole ale regiunii, ceea ce nu o va admite nici odată administrația județului Constanța, și dar, întreagă lucrarea ce se face acolo e netrebnică.

Am stărui de administrația Constanței să facă să se înțeleagă acest lucru la Tulcea, ca să nu mai persiste într'o lucrare care nu satisface, încă odată, absolut nici un interes, nici local nici general.

Pentru administrația Tulcei am avea de recomandat: bucata de 4 chilometrice ce ar lega Cogeacul de șoseaua Națională și bucata de drum de la Ciamurlia de sus, Potur, Inanceșmea la Cogelac—Tari-Verde, pe unde transporturile de produse și de lemne mai cu seamă ce servesc Dobrogei centrale, e mai deasă de cât pe ori unde în plasă, venind în al doilea rând după șoseaua Babadagh-Tulcea.

E regretabil că scapă administrației Tulcei necesitatea acestui drum, cel mai important din tot centrul Dobrogei și face, cum am putea dice, ca'i verđi . . . pe harte pitorești.

P. G.

DIN TREACAT

Dese ori părăsesc centrul unde, vrînd ne-vrînd, trebuie să mă fac robul ridiculului, și 'n vorbire și 'n mers, în gest, în tot; și luînd drumul stradelor marginase, pe care edilii noștri nu vor să le viziteze din milă; ca ori-ce creștin ce se respectă și 'și respectă datina și obiceiul, mă opresc la vre-o berărie și, respirînd aerul libertății, în tihnă sorb berea blondă ca părul unui înger pe care îl visam și eu o dată; iar un lăutar — creștin ca și mine — și rămas statornic obiceiurilor bătrîne, în note simple, dar de-o dureroasă duioșie, întonează un cînt bătrîn ca și el, cu foae verde, verde ca românul!

Sub farmecul unui asemenea cînt, mă troenesc aducerile aminte ale unei fericiri duse pe apa Simbetei, iar luna — o șireată — face haz de durerile inimii, redeșteptate de cîte o fericită idilă ascunsă în umbra zidurilor.

Cu ochii umezi privesc la giurgiurile celor două amorezați, — ea fată în casă, el ciobotar subțire — care uitîndu-se îmbrățișați, rămîn pradă farmecului din basmul de iubire ce și'l citește în ochi; eu însu-mi sunt atît de transportat, că uit lume, uit de mine și în juru-mi nu mai simt nimic, cînd de-o dată o voce puternică mă face să tresar și mă bagă în sperietți; iar grăbita despărțire a celor doi îndrăgostiți, mă uimește.

E d-nul comisar, apărătorul moralei și moravurilor, nu permite dragoste în stradă și mai ales la mahala în umbra zidurilor, numai hoții fug de lumină.

Și am priceput atunci de ce în centru, la lumina electrică, cucunițele, cu atîta grație — studiată în oglindă ciasurii întregi — și intenție, își arată ciorapul negru, mai negru de cît iadul din sufletul unui amarez abandonat, mai negru de cît inima unui parvenit. Dar cu aceasta nu se comite un atentat și tentarea nu e padepsită de lege și mai ales cînd se face la lumină, să vază toți, nu hoțește prin întuneric.

În centru de atîtea ori am fost stropit de noroiul trăsorei în care cocotele își fac siseta și ceva mai

mult, — o biată copilă, e nedes-părțită de acest ființe pierdute și nu știu cum apărătorii morali nu găesc — imoral — ca o biată copilă nevinovată, să fie martoră a atitor fapte, ce neîndoios se comit în fața ei; nu găesc — o necuviință — ca lumea cum se cade să părăsească trotuarul pentru a face loc corupției...

Dolor.

O CONSTATARE

La Caciamac, săptămîna trecută au fost împușcați doi bulgari, dintr'o ceată care voise să treacă frontiera în Dobrogea și toată presa din țară revoltată, în articole fulgerătoare au incriminat incursiunea bulgarilor. Nu putem de cît să ne asociem la acest eco al presei române, cunoscut fiind tuturor caracterul bulgăresc, idealul lor eugetat de minți stăpînite de grandomanie și atitudinea bulgarilor nu poate fi vrednică de cît de ei.

Acest incident în legătură cu acei în care Inginerul silvic Pop a fost maltratată de soldații bulgari, — poate e preludiul unui complot — al cărui sfîrșit nu poate fi de cît dureros — ce agenții comitetului macedonean revoluționar, îl pregătesc în taină.

Guvernul să ia măsuri serioase, ad-ția Dobrogeană să deschidă ochii mari, să vadă până în cele mai ascunse colțuri și în cele mai ascunse inimii; dacă nu se urzește ceva la întuneric, dacă nu ni se pregătesc iar scene de adînci dureri. Dar aceasta e greu pentru administrația dobrogeană, care nu'i

cum n'a fost nici odată la înălțimea chemării ei, constatări regretabile făcute în atitea rînduri.

Bine au făcut soldații români împușcînd pe cei doi, dar dacă stăm să gîndim ca romîni — nu bulgărește — par'că n'a făcut tocmai bine. Or nu putem crede că au fost niște nenorociți muncitori cari și căutaă pîine pentru ei, pentru familiile lor? Poate cei doi ar fi singurile ajutoare a două familii sărace, impovorate cu atitea guri care cer pîine. Că au voit să se strecoare în țară în mod hoțesc, se iartă; căci nemilôsa fîme îndeamnă pe om la ori-ce.

Nu fiind-că granița Dobrogei nu e destul de bine păzită, nu fiind că pichetele sunt rari, santinele puține și controlul se face anevoios; nu acestea îndeamnă pe bulgari a trece frontiera; ci, fiind-că știu că Dobrogea e «sat fără cîini».

Avem o lege a străinilor, avem atitea alte legi cari dacă ar fi înțelese de ad-țorii satelor și orașelor, dacă și-ar da osteneala sa le aplică — în mod cinstit, înțeleg eu — ori-ce străin, fie el chiar bulgar ar ști că dacă norocul îl proteje de a trece frontiera, apoi în cel din tîi sat va fi prins; ș'atunci la ce bun s'ar mai expune. Dar la sate ad-ția comunală se depărtează nemărginit de la chemarea ei, la sate se face politică — la cuțite — persecutîndu-se personagiile cu protejații lor, ce rînd pe rînd se perindăză în capul comunei ale cărei interese sunt lăsate în plata domnului.

Și în Dobrogea mai ales se cere ca satele să fie administrate de oameni integrii, de oameni capabili

de a îndeplini această chemare — dar cei mai mulți din ad-țorii comunelor sunt niște ambițioși de patentată incapabilitate, care nu și fac de cît scumpele lor interese

Și de aceasta se face vinovată ad-ția superioară și în primul rînd cei de la București cari trimit pe toți vistavoii, ca să fie numiți primari în comunele Dobrogea.

Multe ași avea de spus, dar de astă-dată mă opresc aci sperînd a reveni.

Diafan.

Semănăturile din județ

Publicăm astă-zi un tablou statistic de semănăturile făcute pe anul corent în județul Constanța. Regretăm că nu putem face chiar acum comparațiunea necesară de ce era agricultura în Dobrogea acum 10—20 ani. S'ar vedea că arăturile s'au însutit de la venirea rominilor înceace. Vom face această comparație într'un număr viitor: pină atunci anunțăm că peste tot recolta e bună, iar în plășile Mangalia și Silistra e splendidă. Ploile se succed mereu, parțiale dar destul de bogate pentru asigurarea semănăturilor vîratice de porumb, mei, dughie etc.

Inul în genere, de care s'a semănat foarte mult anul acesta, va da cea mai bogată recoltă și cei mai mulți bani, prețul ce se oferă fiind de pe acum cel de anul trecut, pină la 30 lei suta kgr.

În județul Tulcea recolta e peste tot splendidă; au tînjit de uscăciune partea nordică și împrejurimea orașului Tulcea; încolo e o frumusețe peste tot, cum n'a fost de nu se ține minte.

Iată tabloul de care vorbim:

TABLOU

De întinderea semănăturilor de grîu, secară, orz, ovăz, rapiță, porumb, mei, hrișcă, in și cîneapă, făcute în toamna anului 1901 și primăvara anului 1902 în plășile din județul Constanța.

No. curent	NUMIREA PLĂȘILOR	Grîu		Secară		Orz		Rapiță		Ovăz	Porumb	Mei	Hrișcă	In	Cîneapă	Totalul întinderilor	OBSERVAȚIUNI
		De toamnă	De primăv.	De toamnă	De primăv.	De toamnă	De primăv.	De toamnă	De primăv.								
		Hect.	Hect.	Hect.	Hect.	Hect.	Hect.	Hect.	Hect.								
1	Constanța . . .	4403	7192 ¹ / ₂	891 ¹ / ₂	18	378 ¹ / ₂	29212	2250	192	8241	8508	4473 ¹ / ₂	—	9064 ¹ / ₂	—	74834 ¹ / ₂	
2	Hârșova . . .	2572 ¹ / ₂	2369	83 ¹ / ₂	—	901 ¹ / ₂	23065	—	—	20673	13197	11005 ¹ / ₂	—	2516	2 ¹ / ₂	7640	
3	Mangalia . . .	2632	2448	1011	227	988	26503	6090	374	4574	11688	5390	—	11083	—	7608	
4	Medgidia . . .	1117 ¹ / ₂	950	336 ¹ / ₂	2	629	28502 ¹ / ₂	996	14	10384 ¹ / ₂	16626	8856	—	2889 ¹ / ₂	—	81361	
5	Silistra-Nowă	13272	104	144	5	707	11249	710 ¹ / ₂	4	3396	9175	3346	—	985 ¹ / ₂	4	43672	
	Total . .	34055	13063 ¹ / ₂	2466 ¹ / ₂	252	3584	121551 ¹ / ₂	10046 ¹ / ₂	584	47238 ¹ / ₂	59794	33070 ¹ / ₂	—	26568 ¹ / ₂	6 ¹ / ₂	352280 ¹ / ₂	

Informațiuni

Impușcarea de la graniță. Informațiunea ce am publicat în numărul trecut, că s'a înțeles că s'a împușcat 5 bulgari, cari au trecut granița la Caciamaș, era din sorginte oficială. Adevărul constatat în urmă la fața locului este următorul :

Trei muncitori bulgari, cari veneau de trei zile pe drum, de la Varna, să treacă la lucrările portului și tunelului din Constanța, unde mai lucraseră în anul 1899, au voit să economisească cheltuielile pașaportului și au voit a trece noaptea, pe o potecă de vale cunoscută de ei, de altă dată, dar nenimerită acum.

Fiind zăriți de patrulă pe culmea coastei în puterea nopții, au fost somați de multe ori să stea, amenințați cu 50-60 focuri trase în vînt de grănicerii romîni, dar ei au înaintat mereu.

Acestor soldați, la auzul împușcăturilor, venindu-le în ajutor soldații de la pichetele vecine și un căprar, cu cartușe noi, au tras cu toții în carne, după ce fugarii scăpaseră deja într-o tarla de orz, unde au căzut două dintr'unșii morți iar cel de al treilea, un moș bătrîn, unchiul celor morți, s'a pus la pămînt, unde a rămas nemîșcat pînă în ziuă, cînd soldații ce i-au împresurat, în goana spre a-l prinde, i-a găsit pe cîteși trei, cu sacii lor cu efecte de îmbrăcăminte alăturate; ceea ce a făcut să se fi telegrafiat diviziei și prefecturii că sunt cinci morți.

Bătrînul, adus la Constanța, spune că a fost o fatalitate; că ei au înaintat, tot crezînd că soldații nu vor trage în carne, ci numai îi sperie. Locul de căderea celor morți, unul după șase ore, iar altul instantaneu, este la 250 metri departe de linia frontierei, pe pămîntul romînesc. Bătrînul mai spune că înaintea lor o grupă de alți 4 tovarăși muncitori pleaseră din satul cel mai apropiat bulgăresc spre același scop; dar că dinșii i-a pierdut din vedere, distanță ca de 10 minute, după scăpatul unui deal, înspre granița romîni, înoptîndu-se. Autoritățile romîne s'a-au putut stabili, prin ur-

me măcar, dacă acești 4 au intrat în țară, ori s'a-au înapoiat de la graniță spre Bulgaria. Toți sunt din satul Palanca, Macedonia, muncitori de meserie. N'a fost la mijloc nici contrabandă, nici alt-ceva, ci o fatalitate, cum spunea moșneagul, tînguindu-se destul de amar, că cel mult o prea mare strășnicie din partea grănicerilor, pe care trebuie să o deplîngem de astă dată toți cîți au luat cunoștință de fapt.

Duminecă la 2 Iunie a fost o serbare cîmpenească la Hârșova, în folosul clădirii unei biserici.

Ne fiindu-ne trimis programul serbarei, regretăm a nu fi putut face nici o dare de seamă asupra scopului urmărit. Serbarea a fost reușită, pe cît auzim, încasându-se o sumă de bani destul de frumoasă.

Primăria Constanței a ajuns la înțelegere cu d-l Prezente, pentru exproprierea casei din Piața Independenței, pentru 10000 lei despăgubire. Felicităm pe d-l Prezente pentru conciliațiunea sa, înlesnind cu o oară mai înainte înfrumusețarea pieței.

Repetăm încă o dată cele ce am zis într'un număr trecut: tapisarea malurilor bulevardului cu glijă de pămînt nu face două parale, dacă gliile nu vor fi udate puternic pe vară. Neprinzîndu-se de pămînt, toate vor fi dărîmate pe taluz, cel mult în cursul iernei viitoare, după ce rădăcinile gliilor vor fi uscate, perzîndu-se coerența pămîntului. Fără apă din belșug toată enorma cheltueală ce se face, în detrimentul întreținerii celor-l'alte strade va fi pierdută. De altmîntrenea această tapisare cu glijă e deja tardivă, fiind la jumătatea lunii Iunie; cînd asemenea ornamente nu se fac de cît udînd puternic, cu apă aierată cel puțin 24 oare.

Vineri la 7 curent s'a înfățișat la Tribunalul local un proces de *delict silvic*, contra locuitorilor din Enige, pentru că și-au arat izlazul în indiviziune, *proprietatea lor*. Tribunalul și-a declinat competența, trimițînd afacerea judecătorei de ocol.—Acțiunea pornită de

sub-prefect și agentul domeniului al localității ni se pare absurdă; și pentru că asemenea acțiuni se mai pot produce în Dobrogea, vom reveni pe larg asupra acestui caz, spre a stigmatiza amestecul agenților domeniului în chestiuni de gospodărie agricolă a obștilor sătești.

La Camera de Comerțiu s'a ales întocmai lista preconizată de noi compusă din domni:

Al. Cosma, Tacke Manicatide, Dimitrie Bărbulescu, Gr. M. Grigoriu, T. G. Dabo, Nicolae Rigani, Vasile Toma, Abdul Hamid Osman.

Alegerea a fost confirmată de Minister.

Ecouri

ARTISTICE

Astăzi Duminică 16 Iunie, societatea dramatică de sub conducerea D-lui I. Bellian va juca prima reprezentație «Ah Soacră-mea!!» comedie bufă în 3 acte, localizată de D-l I. Mala.—La timp ne vom da cuvîntul.

Martî 18 Iunie 1902, în «Theatru Manolescu» se va da un Mare Festival literar artistic sub înalțul patronagiu al D-lui Sc. Vernav, organizat de comitetul de redacție al revistei dobrogene «Ovidiū»; cu binevoitorul concurs al dragălașului poet *Florian I. Becescu* al D-nei și D-lui Teodor Popescu artist dramatic.

In urma acestor, găsim perfect nimerit a recomanda și artisticul magazin de bijuterii al D-lui *P. Schapira*, care s'a asortat din nou cu tot ce pôte fi mai frumos și bun. Visitatorii se vor convinge.

Ultim cuvînt

Intr'un pensionat de fete.

Profesoara: La lecția viitoare vom face cunoștință cu mai mulți bărbați iluștri din timpurile antice.

O elevă: Cîți-va tineri din timpurile de față ne-ar fi mai plăcuți, doamnă; căci, d'acum înainte vom începe a visita balurile.